

Van het concert des levens krijgt niemand een program

...maar je kunt wel de dirigent zijn

• Waarom een levenstestament een goed idee is •

Misschien niet het leukste onderwerp om over na te denken als je fit en gezond door het leven stapt, maar een levenstestament kan jezelf en de mensen om je heen een hoop ellende besparen wanneer het onverhoopt even niet zo goed met je gaat. Wat leg je allemaal vast in zo'n testament en hoe regel je het?

Tekst IRENE VAN DEN BERG

Om gedoe over nalatenschap te voorkomen, is het verstandig om een testament te hebben. Daarin staat wat er met ons geld, huis, bezittingen en schulden moet gebeuren na overlijden. Zo voorkomen we dat nabestaanden na onze dood rollebollend over straat gaan. Maar voor onszelf is een levenstestament misschien wel nóg belangrijker. Waar een gewoon testament pas ingaat bij overlijden, bepaalt het levenstestament wat er gebeurt op het moment dat we nog leven, maar niet in staat zijn om beslissingen te nemen. Bijvoorbeeld door een verkeersongeluk, een hersenbloeding of dementie.

Een levenstestament is een volmacht: het legt vast wie namens ons beslissingen mag nemen. Dat kan tijdelijk zijn, bijvoorbeeld tijdens een ziekenhuisopname, of permanent, zoals bij ouderdom of de ziekte van Alzheimer. Iemand bepaalt zelf wanneer het levenstestament ingaat. Vanaf het moment van ondertekenen of pas als hij wilsonbekwaam is en geen beslissingen meer kan nemen. "Ouderen kiezen vaak voor de eerste optie, jongeren voor de tweede", vertelt notaris Dré Teeuwen uit Boxmeer. Hij zou graag zien dat het opstellen van een levenstestament net zo gewoon wordt als een testament voor overlijden.

Steeds populairder

Steeds meer Nederlanders hebben een levenstestament. In de periode 2015 tot en met 2019 zijn er ruim 480.000 levenstestamenten opgesteld. Volgens de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie stijgt dit aantal sterk omdat

steeds meer mensen de relatief nieuwe notariële akte ontdekken. Het levenstestament bestaat pas sinds 2010. Teeuwen ziet dat ouderen steeds meer de regie in handen houden. "De generatie die nu ouder wordt, wil graag zelf alles regelen in plaats van dat aan de kinderen over te laten."

"De generatie die nu ouder wordt, wil graag zelf alles regelen in plaats van dat aan de kinderen over te laten"

Een levenstestament kost tussen de 250 en 1000 euro. Een gang naar de notaris is niet per se nodig: medische en persoonlijke wensen kunnen we ook zelf vastleggen. De website hetlevenstestament.nl biedt houvast om zelf een levenstestament op te stellen. Een notaris inschakelen heeft echter wel voordelen. Banken eisen een notariële volmacht om een ander te laten beschikken over een bankrekening, net als voor verkoop van een huis of aanpassen van een hypotheek bij volmacht. De notaris kan bovendien nagaan of iemand bij zijn volle verstand was toen de wensen op papier werden gezet. Zo kan daar achteraf geen discussie over ontstaan.

Vertrouwen

Het begint allemaal met het aanwijzen van een vertrouwenspersoon. Dat kan één persoon zijn, maar ook meerdere. Zo kan de partner de >

Een notaris inschakelen is soms nodig: banken eisen *een notariële volmacht* om een ander te laten beschikken over een bankrekening

vertrouwenspersoon zijn bij medische beslissingen, terwijl de kinderen de geldzaken overnemen. Houd er wel rekening mee dat banken en artsen vaak maar één contactpersoon willen.

Mensen die getrouwd zijn of samenwonen, wijzen elkaar meestal aan of hun kinderen, zegt financieel planner en (levens-) executeur Iris Brik. “Maar soms is dat niet mogelijk, bijvoorbeeld als er niemand is

die deze taak op zich kan of wil nemen, of als de verhoudingen binnen de familie gevoelig liggen. Je kunt dan ook een professionele levensexecuteur benoemen.” Welke beslissingen de vertrouwenspersoon mag nemen, bepaalt iemand zelf. Dat kan gaan over geld, bezittingen, persoonlijke of medische zaken. Veel dingen kunnen we al vastleggen, zodat de vertrouwenspersoon onze keuzes alleen nog hoeft uit te voeren.

“Het zijn geen prettige dingen waarover je moet nadenken”

Claudy Voskens (55): “Hoe gevoelig geldzaken kunnen liggen, ontdekte ik toen ik de administratie van mijn ouders ging doen. Al snel zag ik dat een aantal zaken in het verleden tussen mijn broers en zussen niet gelijkwaardig was geregeld of vastgelegd. Ik ben bang dat daar ooit discussies over ontstaan en dat dit onze verhoudingen geen goed doet. Met dat in mijn achterhoofd besloot ik een levenstestament op te stellen. Ik heb zelf een samengesteld gezin. Mijn man heeft twee kinderen uit een eerder huwelijk, allebei twintigers die al uit huis zijn, en we hebben samen één dochter van vijftien. Nu zijn de verhoudingen tussen de kinderen nog prima, maar er is geen garantie dat dat zo blijft. Daarom willen we alles goed regelen.

Het heeft wel even geduurd voordat het levenstestament klaar was. Het zijn geen prettige dingen waarover je moet nadenken, af en toe moest ik het even weggelassen. Ik vond het belangrijk om vast te leggen dat onze dochter bij moeilijke beslissingen over mij altijd kan terugvallen op een vriend die ons goed kent. Ze kan natuurlijk ook overleggen met haar oudere halfbroer en halfzus, maar dat zijn geen bloedverwanten van mij. Ook heb ik vastgelegd dat ik niet medisch behandeld wil worden bij ondraaglijk lijden. En dat niet alleen een arts beslist over het staken van mijn medische behandeling, maar daar ook altijd een alternatieve arts of natuurgeneeskundige een stem in moet hebben. Ik ben hoogsensitief en de reguliere artsen begrijpen mij niet altijd.”

Nathalie Doorn (46):

“Tien jaar geleden werd ik plotseling ernstig ziek van een longbacterie. Ik ben twee weken in coma gehouden en overleed twee keer bijna. Hierdoor sta ik anders in het leven en heb ik meer zaken

“De dood van mijn zwager was voor mij een wake-upcall”

vastgelegd. Er ligt al een lijstje klaar met alle genodigden voor mijn uitvaart en de muziek die er gedraaid moet worden. Ik liep ook al lang rond met de gedachte om een levenstestament op te stellen. Daar heb ik meteen werk van gemaakt toen de broer van mijn man vorig jaar overleed. Hij had niets vastgelegd waardoor zijn bakkerij, een familiebedrijf, naar de schoonfamilie ging.

Voor mij was dat een wake-upcall dat ik zowel een testament als een levenstestament moest opstellen. In mijn levenstestament heb ik mijn man bijvoorbeeld gemachtigd voor al mijn financiële handelingen, en hij mij. Zo kan mijn man voor mij een spoedbetaling doen als ik voor werk in het buitenland ben. We zijn allebei zzp'er, dus dat is erg handig. We vertrouwen elkaar daar volledig in. Ik zou iedereen aanraden met de notaris te gaan praten over een levenstestament. Mensen denken vaak dat de notaris heel duur is, maar onze notaris vroeg niets voor het kennismakingsgesprek. Ga dus gewoon eens babbelen met een notaris, daar word je wijzer van.”

Sommige mensen geven een vertrouwenspersoon heel globale aanwijzingen mee, anderen juist heel gedetailleerde instructies. We kunnen ook vastleggen dat een familielid verantwoording moet afleggen aan een professioneel toezicht-houder. Die controleert dan bijvoorbeeld hoe het geld wordt besteed. “Met een levenstestament draag je de regie niet over, maar houd je die juist in eigen hand”, stelt Teeuwen.

Geldzaken

Wat staat er allemaal in zo'n levenstestament? Een notaris zal waarschijnlijk allereerst stilstaan bij financiële afspraken, bijvoorbeeld over wie het geld gaat beheren en op welke manier dat moet gebeuren. Moet de maandelijkse schenking aan de kinderen doorgaan, en die aan een goed doel?

Speciale aandacht verdient het huis. De wet schrijft voor dat bij verkoop beide echtgenoten toestemming moeten geven om tot een geldige koop te kunnen komen. Als een van beiden wilsonbekwaam is, is dat een probleem. “Een voorbeeld:

Bij medische beslissingen kan de partner de *vertrouwenspersoon* zijn, terwijl de kinderen de *geldzaken* overnemen

een vrouw raakt dement en haar man wil graag hun huis verkopen, zodat ze dichterbij de kinderen kunnen gaan wonen. Als de vrouw geen levenstestament heeft, zal hij daarvoor naar de rechter moeten, die dan een bewindvoerder benoemt.” Een levenstestament voorkomt zo'n rechtsgang.

“Fijn dat ik zelf kan kiezen nu ik nog gezond ben van lijf en geest”

Sandra Bonestroo (48):

“De notaris wees op het levenstestament toen ik zeven jaar geleden bij hem was voor mijn scheiding. Als alleenstaande moeder wil ik alles goed regelen voor mijn zoon, dus ben ik ermee aan de slag gegaan. Zo heb ik laten opnemen dat een goede vriendin mijn financiën overneemt als ik dat niet meer zou kunnen. Zij staat net zo in het leven als ik, dus ik kan haar daarin vertrouwen. Mijn moeder lag tijdens mijn scheiding met dementie op een gesloten afdeling in een verzorgingshuis. Tijdens haar heldere momenten gaf ze aan dat ze diep ongelukkig was en dood wilde. Inmiddels is ze overleden, maar ze heeft echt een doodstrijd gevoerd. Ik wil dat het bij mij niet zover komt, niet voor mezelf en ook

niet voor mijn nabestaanden. Als er voor mij geen sprake meer is van kwaliteit van leven of als ik mensen niet meer herken, heeft het leven voor mij geen toegevoegde waarde meer, zo heb ik vastgelegd. Ik wil niet dat familie en vrienden alleen nog langskomen vanuit plichtsbesef. Dan heb ik liever dat ze zich mij herinneren van de goede momenten. Als alleenstaande moeder heb ik heel sterk het gevoel dat ik zelf alles moet regelen. Ik wil mijn zoon en anderen niet opzadelen met moeilijke keuzes. Dat levenstestament is er vooral om hen te ontlasten. Ik vond het ook niet moeilijk om ermee aan de slag te gaan. Het geeft rust en voelt juist prettig dat ik zelf keuzes kan maken, nu ik nog gezond ben van lijf en geest.”

Een levenstestament kan ook financieel misbruik van ouderen voorkomen, stelt Brik. “Veel ouderen zijn een beetje eenzaam. Als zich dan een aardige buurvrouw, neef of nicht meldt die wil helpen met de financiën, zijn ze soms te goed van vertrouwen.” In Nederland zijn jaarlijks zo'n dertigduizend mensen het slachtoffer van financieel misbruik. Tachtig procent daarvan is vrouw. Meestal gaat het om alleenwonende tachtigplussers.

Wilsverklaring

Een levenstestament draait echter niet alleen om materiële zaken. We kunnen ook bepalen welke vormen van medische zorg we wel en niet willen in geval van coma of dementie. En leg bijvoorbeeld iets vast over alternatieve geneeswijzen. Ook bestaat de mogelijkheid om iemand

aan te stellen die voor ons overlegt met een arts en bevoegd is om beslissingen te nemen. In een zogeheten wilsverklaring, die bij het levenstestament wordt gevoegd, kunnen we wensen vastleggen over reanimatie of euthanasie. Het is belangrijk dat de huisarts ook op de hoogte is van deze wilsverklaring. In een levenstestament kunnen ook heel alledaagse zaken staan. Wat gebeurt er bijvoorbeeld met het Facebook- of Instagramaccount als iemand niet meer in staat is die te beheren? Ook fijn als er iets over Fikkie of Snuitje is vastgelegd. Waar gaat het dier wonen, wat heeft het nodig en staat er ergens een spaarpot klaar voor de verzorging van het beest? En wie wekelijks naar de kapper gaat, kan vastleggen dat die bezoeken ook doorgaan bij dementie. □